

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tiilola Antti
Vähätalo Niina

Kehittämishanke

Hämeen ammatti-instituutin aikuisopiskelijoiden opintojen keskeyttämisen syyt

Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen
Tampere 11/2011

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Tiilola, Antti; Vähätalo, Niina
Hämeen ammatti-instituutin aikuisopiskelijoiden opintojen keskeyttämisen syyt
26 sivua + 3 liitesivua
Marraskuu 2011
Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen

TIIVISTELMÄ

Kehittämishankkeella kartoitettiin Hämeen ammatti-instituutin Evon yksikön tutkintoon johtavaan aikuiskoulutukseen osallistuneiden, mutta opinnot keskeyttäneiden, tuntemuksia ja kokemuksia koulutuksesta, sekä keskeyttämisen syiden taustoja. Valmistumisprosentit ovat olleet huonoja koko tarkastelulla ajanjaksolla ja se vaikuttaa osaltaan myös taloudelliseen tilanteeseen Hämeen ammatti-instituutissa.

Aikuiskoulutus on alkanut Evolla vuonna 2001. Kohderyhmäksi valittiin 2004–2010 aloittaneet aikuisopiskelijat. Kartoitus tehtiin puhelinhaastatteluna, jolla selvitettiin opintojen keskeytymisen syitä, kokemuksia opetuksen laadusta sekä opiskeluun liittyvistä tukitoimista. Tutkimuksessa opintonsa keskeyttäneet opiskelijat jaettiin kahteen ryhmään. Tutkimusta aloitettaessa oletettiin, että keskeyttämisen syyt vaihtelevat alle ja yli 50 opintoviikon kertymillä.

Tutkittujen ryhmien välillä ei havaittu selkeitä eroja, miksi opinnot keskeytyivät. Merkittävimpiä syitä keskeyttää opinnot olivat työ ja perhekiireet sekä oman motivaation laskeminen. Vastauksissa korostui tarve opintojen ohjauksen, erityisesti henkilökohtaisen ohjauksen tarve.

Aikuisopiskelijoiden ajasta ja jaksamisesta on kilpailemassa moni asia. Oletus, jossa jokainen aikuisopiskelija on itseohjautuva, ei pidä paikkaansa. Henkilöstä riippuen jokainen aikuisopiskelija tarvitsee vaihtelevan määrän tukea opettajilta ryhmänohjaajilta, koulutusohjelmapäälliköltä sekä opintosihteeriltä, jotta opinnot johtavat valmistumiseen. Etätehtävien tekemisen avustamiseen, tehtävien ja kurssien ajantasaiseen arviointiin, palautteen antamiseen sekä opintojen ohjaukseen on panostettu koko ajan ja se näkyy valmistuneiden opiskelijoiden määrässä.

Asiasanat: aikuisopiskelu, keskeyttäminen

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Hämeen ammatti-instituutti.....	6
2.1 Aikuinen oppijana	6
2.2 Aikuiskoulutus Hämeen ammatti-instituutissa	7
2.3 Tutkinnot ja niiden rakenteet	8
3 Selvityksen taustaa	10
4 Kyselyn tulokset.....	16
4.1 Opintojen lähtökohdat.....	16
4.2 Jatkokysymykset opintoviikkokertymän ollessa 50 tai enemmän	21
4.3 Pohdinta	22
5 Yhteenveto	23
Lähteet.....	26
Liitteet	27
Liite 1: Kehittämishankkeen kysymykset	27

1 Johdanto

Kehittämishankkeen tavoitteena on kartoittaa Hämeen ammatti-instituutin Evon yksikön tutkintoon johtavaan aikuiskoulutukseen osallistuneiden, mutta opinnot keskeyttäneiden, tuntemuksia ja kokemuksia koulutuksesta, sekä keskeyttämisen syiden taustoista. Kohdejoukoksi valitaan vuosina 2004–2010 aloittaneet aikuisopiskelijat. Tilannetta kartoittavan kyselytutkimuksen tavoitteena on kartoittaa mahdolliset opintojen keskeytyvät ja niiden syyt, sekä opiskelijoiden suhtautuminen opetuksen laatuun ja muihin opiskeluun liittyviin tukitoimiin.

Peruskartoitus suoritettiin puhelinkyselynä, jolla kartoitettiin opintonsa keskeyttäneiden tilannetta, taustoja ja motiiveja. Tulokset koottiin tähän kirjalliseen raporttiin. Kyseessä on soveltamishanke, jota ei ole aiemmin toteutettu Evon yksikössä. Opintojen keskeytyminen on akuutti ongelma niin keskiasteella kuin ammattikorkeakouluopinnoissakin. Kiristyvät tulostavoitteet ovat edelleen korostaneet läpäisyasteen merkitystä koulutuksen tulostittarina. Myös metsäalan aikuisopetuksessa on kohdattu ongelmia opintojen loppuun saattamisessa.

Hankkeen perusajatuksena oli kartoittaa Hämeen ammatti-instituutin Evon yksikössä viime vuosien aikana opiskelleiden aikuisopiskelijoiden tilanne opintojen keskeytyksen suhteen. Hankkeen avulla pyrittiin profiloimaan opintonsa keskeyttäneitä opiskelijoita, ja saadun tiedon avulla kehittämään opetusta ja opintojen ohjausta niin, että läpäisyaste saadaan nousemaan. Huolimatta selkeästä tarpeesta, tämän tyyppistä selvitystä ei ole Evon yksikössä aiemmin tehty. Meille, tämän työn tekijöille, aiheen kiinnostavuutta lisäsivät omakohtaiset kokemukset aikuisopiskelijan arjesta. Kuinka haastavaa onkaan yhdistää opinnot, työ, perhe ja kaikki muut aikuisen elämään mahdollisesti liittyvät haasteet.

Opettajakoulutuksen kannalta hanke tarjoaa syventävää tietoa metsäalan aikuisopiskelijoiden tilanteesta, heidän käsityksistään opetuksesta ja oppimisesta sekä elämän eri osa-alueiden vaikutuksista opiskeluun aikuisiällä. Me hankkeen toteuttajat työskentelemme metsäalan aikuiskoulutuksen parissa, sekä toisen asteen että

ammattikorkeakouluopetuksen ympäristöissä, joten meille on välitöntä hyötyä käsillä olevan selvityksen tekemisestä. Evon yksikön metsäalan koulutusohjelmien (Hami ja Hamk) kannalta kehittämishankkeesta saatava hyöty on perusedellytys aikuiskoulutuksen kehittämiseksi ja tuloksellisuuden parantamiseksi. Saatuja tuloksia voivat hyödyntää myös muut metsäalan koulutusta tarjoavat tahot Suomessa.

2 Hämeen ammatti-instituutti

2.1 Aikuinen oppijana

Aikuisopiskelu perustuu valtaosalta opiskelijoista omaehtoisuuteen, ja aikuisopiskelijat ovatkin pääsääntöisesti motivoituneita ja innostuneita oppijoita. Haasteina kuitenkin ovat ajankäyttö ja opintojen sovittaminen arkeen ja arjen muihin tehtäviin, sekä mahdollisesti opiskelutaitojen kehittäminen. Opiskelujen alkuvaiheessa aikuisopiskelijat ovat yleensä innostuneita uuden aloittamisesta ja oman tulevaisuuden odotuksista, sekä toiveikkaita uudesta mahdollisuudesta. Samalla on yleistä, että opiskelija tässä elämänsä muutosvaiheessa kokee epävarmuutta. (Putkuri 2009, 21–22.)

Päivi Putkurin (2009) mukaan aikuisopiskelijoiden keskeyttämisen suhteen avainasemassa ovat erilaiset ohjaus- ja tukitoimet, niin erillisenä toimintona kuin koko opintopolun aikana kaikilta henkilökunnan jäseniltä. Tällaisten palveluiden tuottaminen on kuitenkin haastavaa, kun aikuisopiskelijoilla on lähiopetusta suhteellisen vähän, ja nekin usein perjantaisin ja lauantaisin. Oleellisena ovat myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, sekä henkilökunnan kyky keskittyä erilaisten läsnäolovelvoitteiden sijasta oppimistulosten saavuttamisen näkemiseen, riippumatta siitä, kuinka ne ovat hankittu. (Putkuri 2009, 24–25.)

Aikuisten opinto-ohjauksesta on säädökset laissa. Tutkintoon johtavassa aikuiskoulutuksessa opiskelijalla on oikeus saada opinto-ohjausta. Laissa on säädetty myös, että tutkintoon valmistavassa koulutuksessa opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opiskeluohjelma. Opetusministeriön tavoitteisiin kuuluu, että aikuiskoulutuksen sisältöä kehitettäessä huomiota kiinnitettäisiin opetusjärjestelyihin, jotka huomioisivat aikuisten yksilöllisiä elämäntilanteita. (Numminen, Yrjölä, Lamminranta & Heikkinen 2004, 30.)

Opetusministeriön arvioinnin mukaan keskimääräisesti ammatillisessa oppilaitoksessa opinto-ohjausta on antamassa pää- tai sivutoiminen opinto-ohjaaja vain hyvin harvoin. Suurin ohjauksen taakka kuormittuu opettajille. Neljällä viidesosasta opinto-ohjausta antavista ei omaa mitään opinto-ohjaukseen liittyviä opintoja. (Numminen, Yrjölä,

Lamminranta & Heikkinen 2004, 54-55.) Arvioinnissa todetaan, että vaikka HOPS (henkilökohtainen opintosuunnitelma) tehdäänkin jokaiselle, se silti on enemmän instituutionallinen väline korvaavuuksien kirjannassa, kuin todellinen apuväline opiskelijalle. Kaikenlainen opinnoissa ohjaaminen painottuu opintojen alkupäähän, kun tehokkainta sitä olisi käyttää prosessina koko opintopolun matkan. (Numminen, Yrjölä, Lamminranta & Heikkinen 2004, 7.)

Itse oppimisessa aikuisilla palautteen merkitys on korostuneessa asemassa (Rogers 2004, 56). Palaute tulisi antaa mahdollisimman pian, ja siinä tulisi aina olla osa positiivista ja kannustavaa palautetta. Sen tulisi olla myös dialogista, eikä pelkästään ohjaajan suunnasta opiskelijalle tulevaa palautetta. (Rogers 2004, 59, 50.) Behaviorististen teorioiden mukaan oppimistavoitteet tulee olla määriteltynä ennen oppimista, jotta toivottavaa käyttäytymistä voitaisiin ohjalla palautteen avulla. Näin ollen tavoitteet, eli mitä opiskelijan tulisi opintokokonaisuuden päätyttyä osata, ja mihin oppimisen arviointi perustuu, tulisi esittää selkeästi heti alussa. (Rogers 118–124.) Opiskelija kokee tunnereaktioita arvioinnin ja palautteen yhteydessä. Hyvä palaute kannustaa, mutta kielteinen palaute toimii rangaistuksen lailla, ja heikentää oppimista. Aikuisilla on aina myös aiempia oppimis- ja opiskelukokemuksia, jotka vaikuttavat myös aikuisena opiskeluun. (Collin & Paloniemi 2007, 62.)

2.2 Aikuiskoulutus Hämeen ammatti-instituutissa

Hämeen ammatti-instituutti (HAMI) on monialainen, toisen asteen oppilaitos. HAMISSA voi opiskella Lepaalla puutarha-alaa, Hämeenlinnan Sairiossa meijerialaa, Mustialassa maataloutta ja Hämeenlinnan Evolla metsäalaa. Evo sijaitsee metsäisellä alueella Hämeenlinnan Lammilla. Evon yksikössä toimii samoissa tiloissa myös Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK). Sekä HAMI että HAMK ovat osa Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymää, ja Evolla näiden kahden toiminta toteutuu tiiviissä yhteistyössä.

Leimaa antava piirre on Evon syrjäisyys; Hämeenlinnasta matkaa on hieman yli 40km, Lahdesta yli 50 km, Lammin keskustastakin matkaa kertyy 20 km. Tämä asettaa omat

raaminsa opetuksen järjestelyille. Toisaalta syrjäisyydessä on etunsakin; käytössä on heti oppilaitoksen ovelta alkava, n. 2000 hehtaaria käsittävä opetusmetsä, joka toimii harjoituskohteena niin käytännön töiden harjoituksissa kuin teorian tukena.

HAMIn opetushenkilöstön määrä on vaihdellut kyselyssä tarkastelun kohteeksi joutuneena aikana, ollen kasvusuuntainen. Koulutusohjelmapäällikkönä on tuona aikana toiminut kolme eri henkilöä. Aikuisille suunnattu koulutus on aloitettu Evolla vasta 2000-luvun alussa. ovat käytännöt ja toimintamallit vaihdelleet.

2.3 Tutkinnot ja niiden rakenteet

Vuosina 2004–2010 Hämeen ammatti-instituutti on Evon toimipisteellä kouluttanut aikuisopiskelijoita metsien monikäytön, metsätalouden sekä metsäenergian tuotannon koulutusohjelmissä. Vuonna 2005 ei ole ollut aloitettavaa ryhmää. Metsien monikäytön koulutusohjelmassa tutkintonimike on metsäluonnonhoitaja, metsätalouden koulutusohjelmassa metsuri-metsäpalvelujen tuottaja ja metsäenergian koulutusohjelmassa metsäenergian tuottaja. (HAMIn raportteja 2011.)

Metsäluonnonhoitajan tutkintoon johtava koulutus on alkanut vuosina 2004, 2006 ja 2007. Metsuri-metsäpalvelujen tutkintoon johtava koulutus on alkanut vain vuonna 2008. Vuosina 2009 ja 2010 aloittaneet ryhmät johtavat metsäenergian tuottajan tutkintoon. Tutkinnon laajuus on jokaisella kolmella nimikkeellä 120 opintoviikkoa, joka koostuu 90 opintoviikon ammatillisista tutkinnon osista, 10 opintoviikon vapaasti valittavista tutkinnon osista sekä 20 opintoviikon ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista. Tutkinnon osat on jaettu opintojaksoihin, joissa opetus on toteutettu lähijaksoilla ja etätehtävinä.

Lähijaksoja on kerran tai kaksi kuukaudessa. Lähijaksot ovat yleensä kahden päivän mittaisia ja ne on sijoitettu perjantaille ja lauantaille, jolloin opiskelijoiden on helpompi osallistua opetukseen. Lukuvuoden aikana on myös muutama pidempi, 3–5 vuorokauden mittainen lähijakso. Lähipäiviä on opintojen aikana noin 40–50 vuorokautta.

Metsäluonnonhoitajat työskentelevät erikoiskohteissa, joissa luonnon- ja ympäristönsuojelulliset sekä maisemalliset seikat korostuvat. He suunnittelevat ja toteuttavat metsien monikäyttöön liittyviä töitä ulkoilu-, virkistys- ja luonnonsuojelualueilla. Metsureilla työn painopiste on puunkorjuussa ja metsänhoitotöissä. He työskentelevät esimerkiksi metsäteollisuusyritysten, metsänhoitoyhdistysten, kuntien, kaupunkien tai yksityisten yrittäjien palveluksessa sekä yksityisyrittäjinä. Metsäenergian tuottajat työskentelevät esimerkiksi metsäenergian korjuussa, kuljetuksessa, haketuksessa ja lämpölaitoksilla työntekijöinä sekä yrittäjinä. (HAMIn raportteja 2011.)

3 Selvityksen taustaa

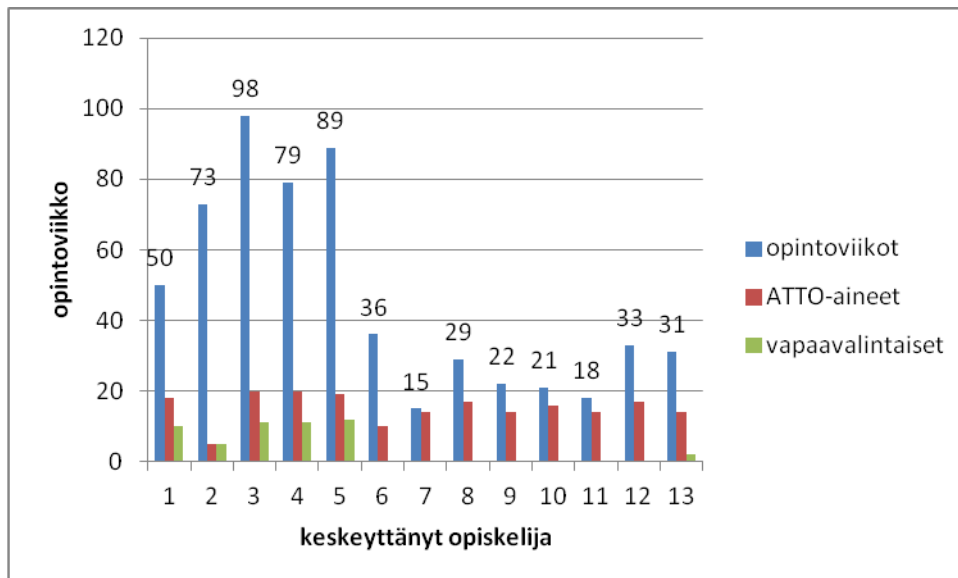
Opintojen laajuuden ollessa 120 opintoviikkoa, opinnoista on tarkoitus suoriutua kolmessa vuodessa. Opiskelijalla on aikaa opintojen suorittamiseen neljä vuotta, jonka jälkeen rehtorin luvalla opintoja voidaan jatkaa päätöksen mukaisesti. Opiskelijat säilyvät rahoituksessa, vaikka opinnot venyvätkin. Edellytyksenä on opintojen edistyminen eli opintoviikkojen kertyminen. Opiskelijat eivät automaattisesti menetä opiskeluoikeuttaan, vaikka eivät olekaan rahoituksessa. Keskeytyneissä opinnoissa opiskelija on itse eronnut oppilaitoksesta, hän on menettänyt opinto-oikeutensa tai opinto-oikeus on päättynyt.

Otantaamme kuului vuonna 2004 sekä sen jälkeen aloittaneet, ja myöhemmin keskeyttäneet opiskelijat, vuoteen 2009 asti. Laadimme ensin tilastot keskeyttäneistä ja heidän suorituksistaan. Huomasimme, että keskeyttäneet jakaantuivat enimmäkseen niihin, joilla ei ollut korvaavuuksien lisäksi juuri lainkaan opintoviikkoja suoritettuna, sekä niihin, joilla opintoviikkoja oli suoritettuna merkittävän paljon. Tämän vuoksi päätimme jakaa otantaamme kuuluneet opiskelijat niihin, joilla opintoviikkoja oli suoritettuna alle 50, ja niihin, joilla niitä oli yli 50. Otannassa alle 50 opintoviikkoa suorittaneita oli 48 kpl ja yli 50 opintoviikkoa suorittaneita 8 kappaletta. Alle 50 opintoviikkoa suorittaneilta kysyimme lähinnä yleisiä taustoja, kun taas yli 50 opintoviikkoa suorittaneilta kysyimme vielä lisäksi itse opiskeluun liittyvistä asioista. Kysyimme heidän arvioitaan myös ohjaus- ja tukitoimista.

Halusimme selvittää, minkälaisista syistä opiskelijat olivat opintonsa keskeyttäneet. Tiesimme, niin omasta kokemuksesta, kuin lähdemateriaaleista, että aikuisten elämään kuuluu monia eri tekijöitä ja velvollisuuksia. Usein arkeen on opintojen lisäksi yhdistettävä työ, perhe-elämä sekä muuta velvoitteet. Tämän vuoksi halusimme tiedustella lähtökohtia, oliko opiskelija aloittaessaan työelämässä. Samoin tiedustelimme perhetilannetta, jakaen vastaukset pienten lasten vanhempiin (lapset alle 15 vuotiaita) ja niihin, joiden lapset ovat olleet jo isompia. Tämä siksi, että yleensä lasten ollessa pieniä, vanhempien aika ja jaksaminen ovat enemmän koetuksella.

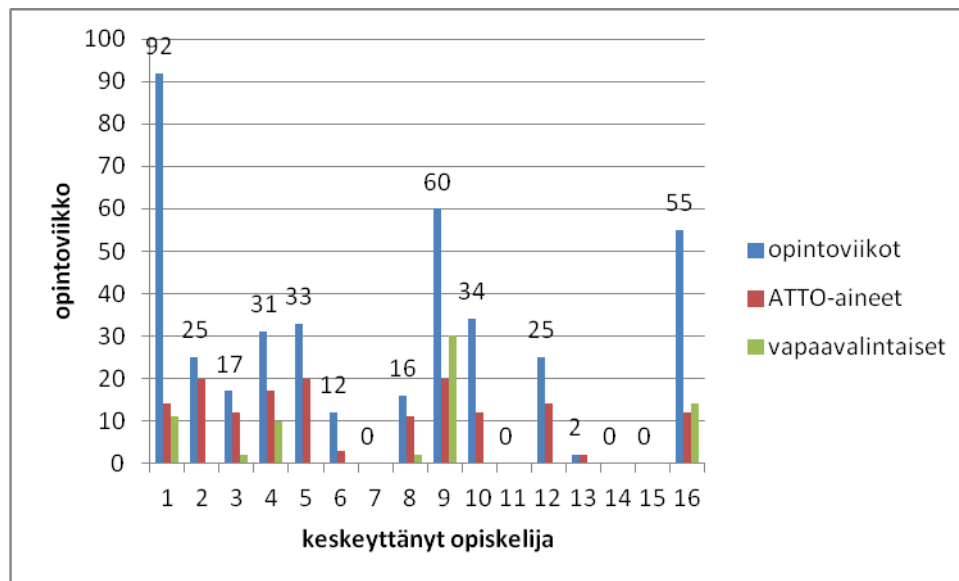
Selvitimme myös opiskelijoiden omia arvioita tietoteknisistä valmiuksista, sekä valmiuksista suoriutua kieliopinnoista, jotta hahmottaisimme näiden mahdollisen merkityksen kynnyksenä opintojen suorittamiseksi.

Vuonna 2004 metsäluonnonhoitaja opinnot aloitti 20 opiskelijaa. Valmistuneita opiskelijoita on 7 kappaletta eli 35 prosenttia aloittaneista. Opintonsa keskeytti 13 opiskelijaa, joka on 65 prosenttia aloittaneista. Eronneita on kahdeksan kappaletta ja opinto-oikeus on päätynyt viidellä. Ensimmäisen vuoden aikana keskeyttäneitä on 3 kappaletta. Heidän opintoviikkokertymänsä muodostui pääasiassa aiempien opintojen hyväksiluvuista. Yli 50 opintoviikon kertymiä oli viidellä kaikista keskeyttäneistä, kuten voimme kuviosta 1 todeta. (HAMIn raportteja 2011.)

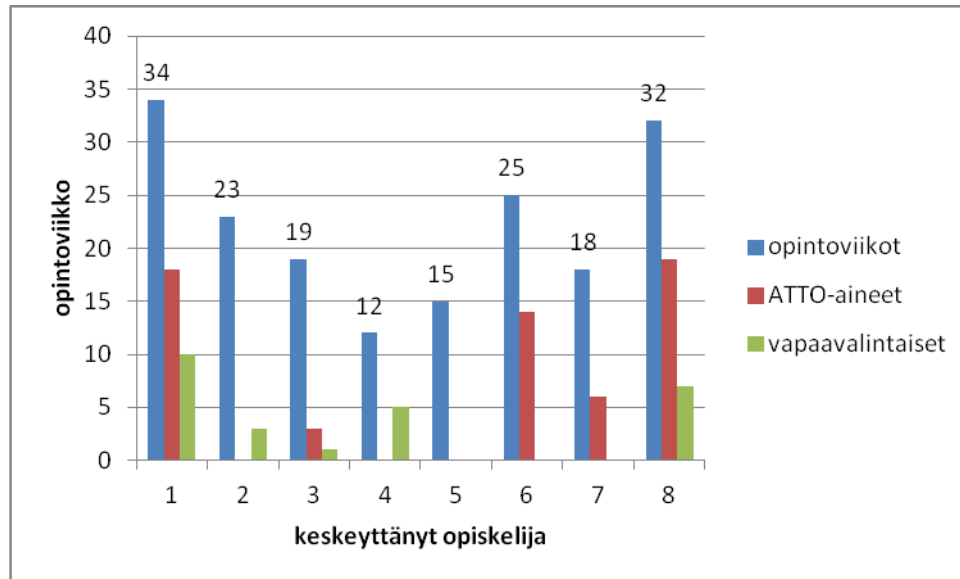
Kuvio 1. Opiskelun vuonna 2004 aloittanut ryhmä. Opiskelun keskeyttäneet ja heidän opintoviikkokertymät.

2006 aloittaneessa metsäluonnonhoitajaryhmässä oli opiskelijoita 26 kappaletta, joista opinnot keskeytti 16 kappaletta. Heistä eronneita on kymmenen kappaletta ja opinto-oikeus on päätynyt kuudella. Keskeyttäneitä on siis 61,5 prosenttia. Ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen opintonsa keskeytti 8 opiskelijaa. Kuviosta 2 on havaittavissa nämä kahdeksan opiskelijaa. Opiskelijoita joilla opintoviikkokertymä 50 tai yli on kolme kappaletta. Valmistuneita opiskelijoita on 6 kappaletta eli 23,1 prosenttia opinnot aloittaneista. Kirjanpidon mukaan opinnot jatkuvat neljällä opiskelijalla. (HAMIn raportteja.)

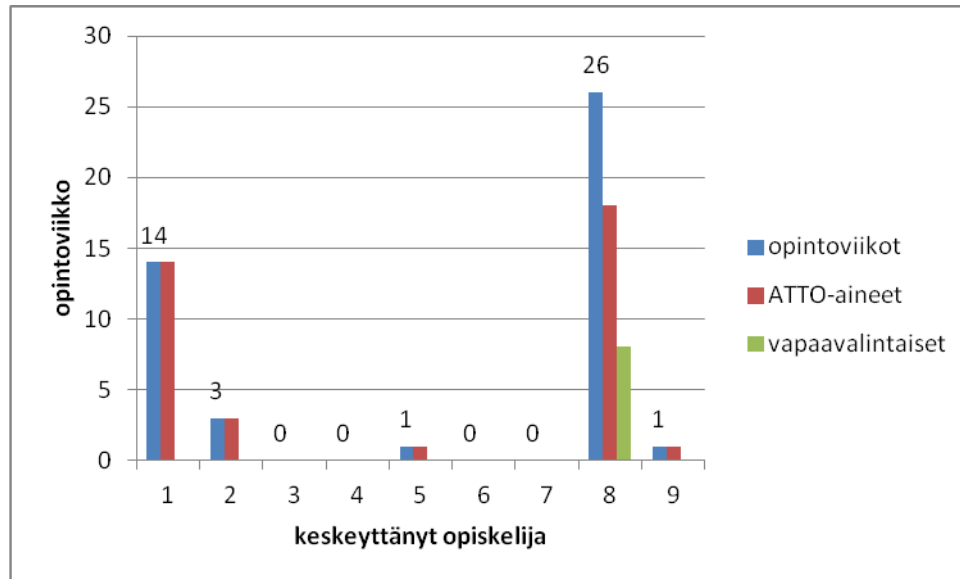
Kuvio 2. Opiskelun vuonna 2006 aloittanut ryhmä. Opiskelun keskeyttäneet ja heidän opintoviikkokertymät.

Vuonna 2007 aloittaneessa metsäluonnonhoitajaryhmässä opiskelijoita oli 17 kappaletta. Opinnot on keskeyttänyt 8 opiskelijaa, joka on 47,1 prosenttia aloittaneista. Ensimmäisenä vuonna keskeyttäneitä on kaksi kappaletta. Valmistuneita opiskelijoita on 2 kappaletta eli 11,8 prosenttia aloittaneista. Opinnot jatkuvat seitsemällä opiskelijalla. Kuvio 3 havaitaan, että opintoviikkokertymä ei muodostu ammatillisista tutkinnon osista vaan hyväksiluetuista opinnoista. (HAMIn raportteja 2011.)

Kuvio 3. Opiskelun vuonna 2007 aloittanut ryhmä. Opiskelun keskeyttäneet ja heidän opintoviikkokertymät.

Vuonna 2008 aloittaneessa metsuri-metsäpalvelujentuottajaryhmässä opiskelijoita oli 19 kappaletta. Heistä opintonsa on keskeyttänyt 9 kappaletta eli 47,4 prosenttia. Eronneita on kuusi kappaletta ja opinto-oikeus on päätynyt kolmelta. Ensimmäisen vuoden aikana opintonsa keskeytti viisi opiskelijaa. Opinnot jatkuvat seitsemällä opiskelijalla ja heidän opiskeluoikeutensa päättyy joulukuussa 2011. Valmistuneita opiskelijoita on 3 kappaletta. Keskeyttäneillä opintoviikkokertymä on vähäinen, kuten kuviosta 4 näkyy. Opinnot ovat kertyneet aiempien opintojen hyväksiluvuista. (HAMIn raportteja 2011.)

Kuvio 4. Opiskelun vuonna 2008 aloittanut ryhmä. Opiskelun keskeyttäneet ja heidän opintoviikkokertymät.

Vuonna 2009 aloittaneessa metsäenergian tuottaja ryhmässä oli opiskelijoita yhteensä 27 kappaletta. Heistä on valmistunut 3 henkilöä ja opintoja jatkaa 16 henkilöä. Opiskelu-oikeutta heillä on jäljellä 31.5.2012 asti. Opinnot on keskeyttänyt 8 henkilöä, joista seitsemän erosi heti ensimmäisenä opiskeluvuonna. Heille kertyi opintoviikkoja ainoastaan hyväksi luetuista opinnoista. (Hamin raportteja 2011.)

Vuonna 2009 aloittaneen ryhmän lähijaksot ja näytöt ammatillisista tutkinnon osista on käyty läpi. Kahdeksalla opiskelijalla on suoritettuna opintoviikkoja yli 50. Hylätyt arvosanat johtuvat pääasiassa ammatillisten aineiden tekemättömistä etätehtävistä sekä puuttuvista 20 opintoviikon suorituksista ATTO-aineissa eli yhteisissä ammattitaitoa täydentävissä aineissa.

Vuonna 2010 metsäenergian tuottaja ryhmässä aloitti 15 opiskelijaa, joista ensimmäisen vuoden jälkeen keskeytti opintonsa 2 opiskelijaa. Eronneilla opintoviikkoja on kertynyt 10 viikkoa tai alle. Opintojaan jatkaville on kertynyt opintoviikkoja ensimmäisen vuoden jälkeen 0–50 viikkoa. Heistä aktiivisia, jotka osallistuvat lähijaksolle ja suorittavat tehtävät määräajassa on noin 10 kappaletta, joille on kertynyt opintoviikkoja 30 tai enemmän. (HAMIn raportteja 2011.)

Taulukkoon 1 on koottu tietoa vuosina 2004–2010 aloittaneiden opiskelijoiden valmistumis- ja keskeyttämismääristä. Taulukossa 2 on vertailtu vuosina 2004–2010 aloittaneiden opiskelijoiden valmistumis- ja keskeyttämismääriä prosenttiosuuksina. Ryhmät joissa opiskeluaika ylittää yli kolme vuotta, opiskeluiden keskeytymisprosentti nousee. Opintonsa keskeyttää myös moni, joilla opintoviikkokertymä on kohtalainen.

Taulukko 1. Opintojen tilanne eri vuosikurssien välillä

	aloittaneita	valmistunut	eronnut	eronnut 1.vuonna	opinnot jatkuvat
2004	20	7	13	3	0
2006	26	6	16	8	4
2007	17	2	8	2	7
2008	19	3	9	5	7
2009	27	3	8	7	16
2010	15	0	2	2	13

Taulukko 2. Valmistumis- ja eroamisprosentit eri vuosikursseilla

	valmistunut	eronnut	eronnut 1.vuonna
2004	35,0	65,0	23,1
2006	23,1	61,5	50,0
2007	11,8	47,1	25,0
2008	15,8	47,4	55,6
2009	11,1	29,6	87,5
2010	0,0	13,3	100,0

4 Kyselyn tulokset

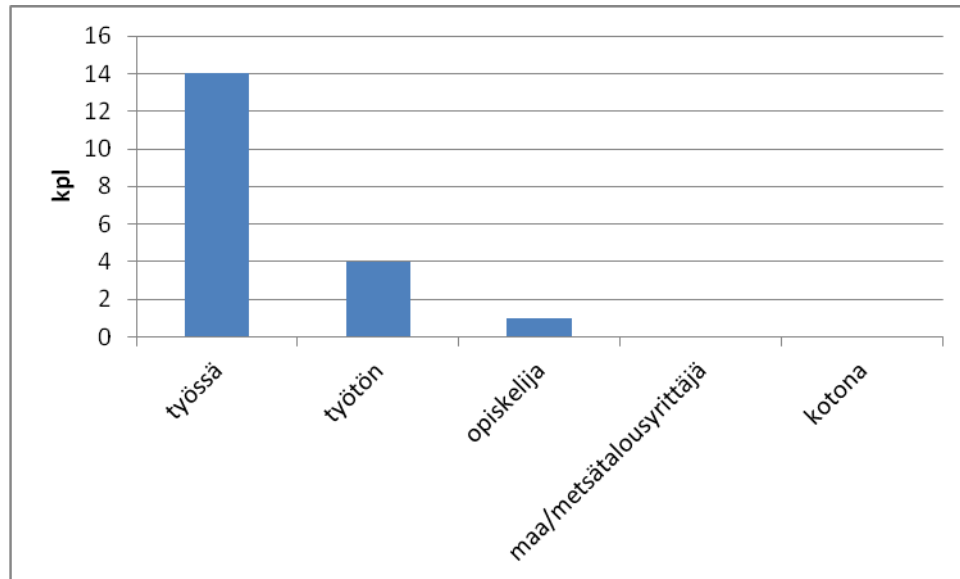
Tarkastellulla aikavälillä opintonsa on keskeyttänyt 56 opiskelijaa, joista puhelinhaastatteluun tavoitettiin 19 henkilöä. Opintonsa keskeyttäneistä tavoitettiin siis 33,9 prosenttia. Kaikkien keskeyttäneiden yhteystiedot saatiin koulun rekistereistä. Osa puhelinnumeroista oli vanhentuneita, jolloin uutta numeroa etsittiin numeropalvelun avulla. Henkilöitä, joiden yhteystietoja ei löytynyt, oli 18 kappaletta. Heitä tavoiteltaessa operaattori ilmoitti, että numero ei ole käytössä. Heille ei löytynyt yhteystietoja tai samannimisiä henkilöitä asui samalla alueella useita. Henkilöitä, jotka eivät vastanneet puheluun toisellakaan kerralla, oli 19 kappaletta. Soittokierroksia oli kaikkiaan kaksi.

Liitteessä 1 on kysymyssarja, joka käytiin läpi tavoitettujen henkilöiden kanssa. Aikaa yhteen puheluun kului noin 10–45 minuuttia. Kysymyssarja on muokattu siten, että kaikki vastasivat yhdeksään ensimmäiseen kysymykseen ja kaikkiin kolmeentoista kysymykseen ne, joille oli kertynyt opintojen aikana opintoviikkoja 50 tai enemmän.

Opintonsa keskeyttäneitä opiskelijoita, joiden opintoviikkokertymä on alle 50 viikkoa, on 48 kappaletta. Heistä tavoitettiin 14 kappaletta eli 29,2 prosenttia. Ensimmäisen vuoden aikana heistä opintonsa keskeytti 27 henkilöä eli 56,3 prosenttia. Henkilöitä, joiden opintoviikkokertymä on 50 viikkoa tai yli on kahdeksan kappaletta ja heistä tavoitettiin viisi eli 62,5 prosenttia.

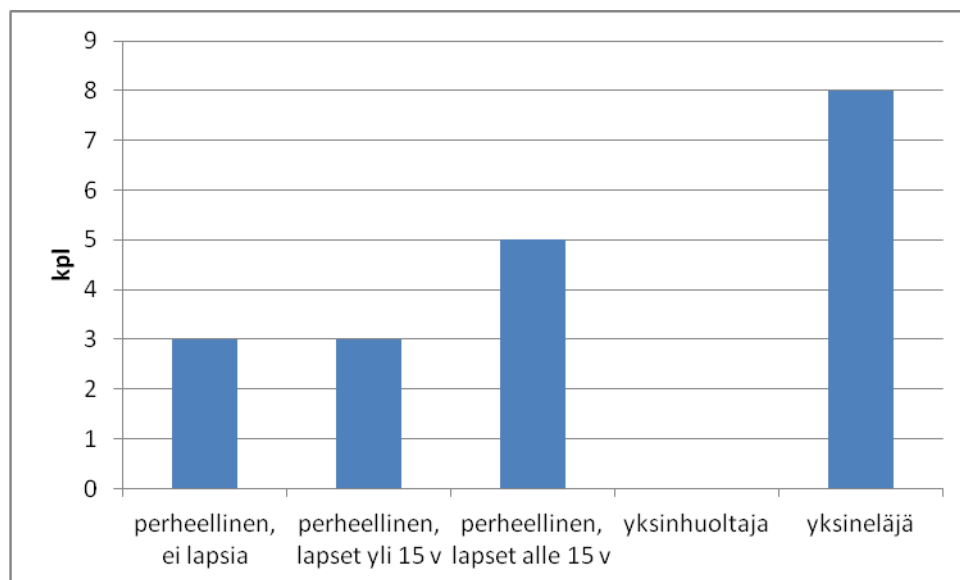
4.1 Opintojen lähtökohdat

Kysymyksessä numero 1 kysyttiin tilannetta opintoihin hakeuduttaessa. Vastanneista neljätoista oli työelämässä, neljä työttömänä ja yksi opiskelija, kuten kuvio 5 osoittaa. Kaikki, joilla opintoviikkokertymä on 50 tai yli opintojen keskeytyessä, olivat työelämässä.

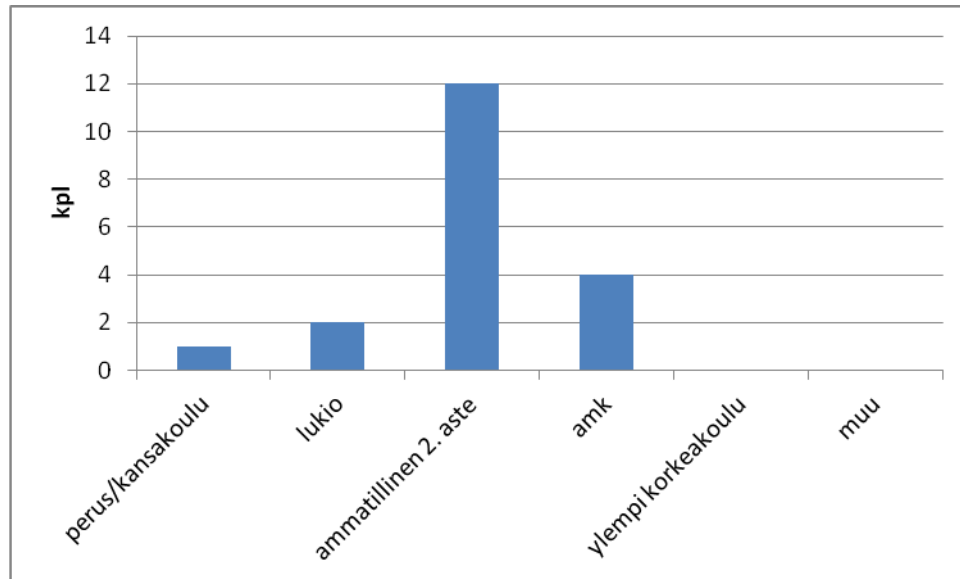
Kuvio 5. Tilanne opintoihin hakeutuessa

Kysymyksessä numero kaksi kysyttiin sosiaalista tilannetta opintoihin hakeuduttaessa. Kuviossa 6 on esitetty tulokset. Heistä kahdeksan oli yksineläjiä. Perheellisistä kolmella lapset olivat iältään alle 15 vuotta ja viidellä yli 15 vuotta. Yksinhuoltajia ei tavoitettujen joukossa ollut.

Kuvio 6. Sosiaalinen tilanne opiskelun alkaessa

Kysymyksessä numero kolme kysyttiin aiempaa koulutusta. Heistä yhdellä oli käytynä peruskoulu, kahdella lukio, kahdellatoista ammatillinen toinen aste ja neljällä ammattikorkeakoulu. Tulokset on esitetty kuviossa 7.

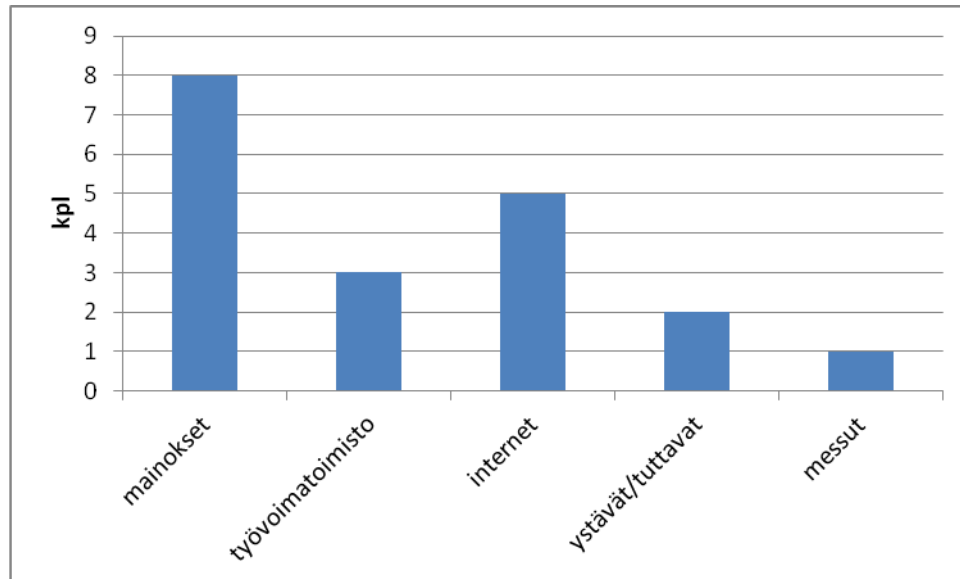
Kuvio 7. Aiempi koulutus

Kysymyksessä numero neljä he arvioivat opiskeluun liittyviä valmiuksiaan. Kysymys oli kaksiosainen. A-osiossa kysyttiin atk ja kielitaitovalmiuksia. He arvioivat omaa osaamistaan asteikolla 1–4, jossa numero 1 oli heikko ja 4 hyvä. Taulukkoon 3 on koottu vastaukset. B-osiossa kysyttiin, onko heillä ollut todettuna oppimisvaikeuksia. Kenelläkään ei oppimisvaikeuksia ollut todettuna, vaikka heistä 2 epäili sellaisen omaavansa. Molemmilla heistä opinnot keskeytyivät vasta, kun opintoviikkokertymä oli yli 50. Kysymyksillä pyrittiin selvittämään tietoteknisiä valmiuksia suoritua etätehtävistä, jotka tehdään Moodle-oppimisolustalla. Toisaalta haluttiin selvittää valmiuksia ATTO-aineiden suorittamiseen.

Taulukko 3. Opiskeluun liittyvät valmiudet (1 heikko - 4 kiitettävä)

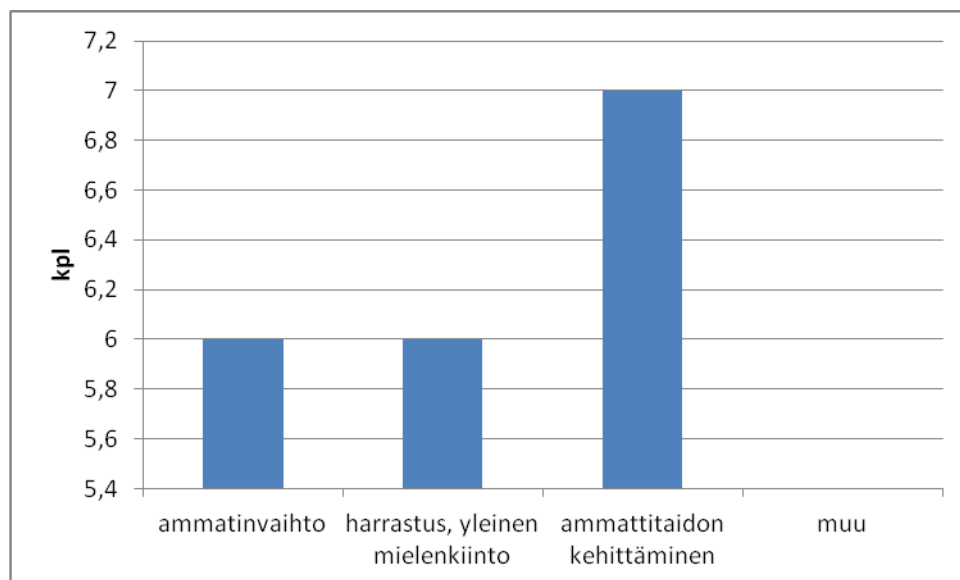
	Atk	Kielet
1=heikko	0	4
2	6	6
3	5	3
4=kiitettävä	8	6

Kysymyksessä numero 5 kysyttiin, mistä he saivat tietoa hakemastaan koulutuksesta. Kuviossa 8 on esitetty vastaukset. Kahdeksan heistä oli saanut tietoa koulutuksesta mainoksista, kolme työvoimatoimistosta, viisi netistä ja kaksi ystäviltä ja tuttavilta ja yksi messuilta.

Kuvio 8. Mistä sait tietoa hakemastasi koulutuksesta

Kysymyksessä numero 6 kysyttiin mikä oli heidän tavoitteensa opintojen suhteen. Vastanneista kuudella tavoitteena oli ammatinvaihto. Kuusi ilmoitti tavoitteekseen yleisen mielenkiinnon ja harrastuksen. Seitsemällä henkilöllä tavoitteena oli ammatinvaihto. Tulokset on esitetty kuviossa 9.

Kuvio 9. Tavoitteet opintojen suhteen

Kysymyksessä numero 7 kysyttiin vastasiko oppilaitos odotuksia. Kysymys oli vapaamuotoinen. Kahden mielestä uutta opittavaa oli vähän, mutta heillä oli jo

metsäalan pohjakoulutus. Yksi olisi kaivannut enemmän käytännön tehtäviä ja työharjoittelua. Muiden vastanneiden vastaus kysymykseen oli lyhyesti: ”kyllä”.

Kysymyksessä 8 kysyttiin syitä opintojen keskeytymiseen. Syyt voidaan luokitella vastausten perusteella kolmeen luokkaan. Ne ovat ajankäytölliset ongelmat, motivaation puute ja työttömyystukien menetys. Kaksi vastanneista kertoi, että he olisivat menettäneet oikeuden ansiosidonnaiseen päivärahaan, koska heidät katsottaisiin kokoaikaisiksi opiskelijoiksi. Kolme vastanneista ilmoitti oman motivaation laskeneen. Loput vastanneista kokivat haasteita arjen elämässä ja ajankäytössä. Lasten syntymä, työkiireet olivat useimmiten esteenä opintojen jatkamiselle. Seuraavaan on koottu opiskelijoiden kommentteja:

- Ansiosidonnaisen päivärahan menetys, koska heidät katsottiin olevan päätoimisia opiskelijoita (2 henkilöä)
- Motivaation puute (3 henkilöä)
- Lasten syntymä ja työkiireet
- Ajankäytön järjestäminen
- Vaikea järjestää opinnoille aikaa, lähipäivät pitkiä jaksoja
- Sain työpaikan
- Työkiireet
- Muutto toiselle paikkakunnalle, matka opiskelupaikkakunnalle

Kysymyksessä numero 9 annettiin mahdollisuus kommentointiin. Kommenteissa kehuttiin ruokaa, majoitusta ja Evon oppimisympäristöä. Tärkeämpiä kommentteja olivat huomautukset lähijaksojen sijoittelusta ja niiden kestoista. Seuraavassa oppilaan kommentti:

- Enemmän käytäntöä, vähemmän teoriaa. Iltoihin olisi ollut hienoa saada ohjattua toimintaa, tehtävien suorittamista tms. Nyt illoista jäi liian paljon loppoaikaa, kun kuitenkin joutui paikan päällä yöpymään. Tai koulupäivästä pidempi, eikä jo iltapäivään lopettamista (tunnit loppuivat jo päivälliseen).

4.2 Jatkokysymykset opintoviikkokertymän ollessa 50 tai enemmän

Kysymyksessä numero 10 kysyttiin kokiko opiskelija saaneensa riittävästi tukea koulutusohjelmapäälliköltä, ryhmänohjaajalta, kurssien opettajilta tai opintosihteeriltä. Vastaus annettiin arvosanoilla 1-4, joissa 1 on vähän ja 4 paljon/riittävästi. Vastanneista kaksi koki saaneensa riittävästi ohjausta (vastaus 4) ja kolme vähän tai vähänlaisesti (vastaus 1 tai 2).

Kysymys numero 11 oli kaksiosainen. A-osiossa kysyttiin olivatko opiskelijat tietoisia terveydenhoitajan tai kuraattorin palveluista ja B-osiossa olisivatko he tarvinneet ko. palveluita. Vastanneista kolme oli tietoisia palvelusta ja kaksi ei. Kaikki ilmoittivat, että eivät olisi näitä palveluita tarvinneet.

Kysymyksessä numero 12 pyydettiin kertomaan kokemuksia tehtävien ja kurssien arvioinneista. Kysymyksellä haluttiin kartoittaa olivatko ne ajantasaisia, hyödyllisiä, oliko niistä saatu palautetta ja olivatko ne oikeudenmukaisia. Seuraavaan on koottu vastaukset:

- Ei valittamista, mielestäni ihan ok.
- Moodlessa oli paljon ongelmia, josta useammatkin opiskelijat olivat närkästyneitä.
- Hyödylliset ja mielenkiintoiset tehtävänannot, mutta palautetta ei juurikaan saanut, pelkästään numeron. Ja toisinaan numeron saamisessakin kului hyvin pitkä aika.
- Palautetta ei saanut eikä arvioinnit tulleet ajoissa.
- Kurssien arviointi tapahtui ajallisesti vaihtelevasti. Oli vaikea olla perillä, mitä on suorittanut ja mitä ei.

Kysymyksessä numero 13 kysyttiin, millainen oli opetuksen laatu ja millainen oli sen kyky vastata opiskelijan odotuksia. Vastaukset olivat:

- Ok, olin tyytyväinen.
- Käytännön opetus oli hyvää, teoriaosuutta jäi turhan paljon omalle kontolle.
- Opetus hyvää, mutta olisin toivonut lisää käytäntöä.

- Olen oikein tyytyväinen. Oli hienoa huomata, että opettajat olivat innostuneita omista opetusaiheistaan.
- Opetuksen laatu oli hyvää, opettajien itse asiaosaaminen oli hyvää. Kuitenkin usein kävi niin, että aamuisin opettajat miettivät, että mitä tänään tehtäisiin. Ikävää oli, että päivät ja opetus tuntui olevan rytmitetty ruokalan mukaan, ruokalan ajoi opetuksen ohi. Illat menivät hukkaan, kun opetus loppui jo iltapäivällä. Olisin toivonut tiiviimpää opiskelua!

4.3 Pohdinta

Puhelinhaastattelulla tavoitettiin melko pieni osuus kaikista opintonsa keskeyttäneistä. Sama ongelma on tavoiteltaessa joitakin opiskelijoita, joilla opinnot vielä jatkuvat. Heitä on vaikea tavoittaa virka-aikana tai iltaisinkaan. Oppilaanohjausta on vaikea järjestää, jos ei tavoita opiskelijaa. Moodle-oppimisolusta on hyvä keino seurata opiskelijoiden aktiivisuutta. Osallistujat-toiminnolla voi esimerkiksi seurata, koska opiskelija on viimeksi käyttänyt sivustoa.

Ammatillisia opintoja arvioitaessa ei tulisi keskittyä jonkin tekemättömän tehtävän puuttumiseen, vaan opinnot tulisi arvioida suuremman kokonaisuuden perusteella. Opiskelijat antavat jokaisesta ammatillisesta tutkinnon osasta näytön, jossa arvioidaan koko opintokokonaisuuden osaaminen. Näytöllä he ovat osoittaneet osaamisensa myös puuttuvien tehtävien osalta.

On huomioitava, että kaikilla ei ole tavoitteena tutkinnon suorittaminen, vaan oman tiedon ja taidon lisääminen. Opiskelijat osallistuvat lähijaksoille ja kartuttavat omaa osaamistaan ja lähijaksojen päätyttyä päättävät myös opintonsa. ATTO-aineiden sijoittaminen kolmannelle vuodelle ei ole hyvä ratkaisu. Ammatilliset tutkinnon osat suoritetaan kahden ensimmäisen vuoden aikana, jolloin kolmantena vuonna on vain ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia, vapaavalintaisia opintoja sekä opinnäytetyön tekeminen.

5 Yhteenveto

Kehittämishankkeella kartoitettiin HAMI Evon yksikön aikuiskoulutukseen osallistuneiden opintojen keskeyttämisen syitä. Valmistumisprosentti on ollut heikko koko tarkastelu ajanjaksolla. Valmistuneiden määrä vaikuttaa tuloksellisuusrahaan eli sillä on vaikutusta HAMIn taloudelliseen tilanteeseen. Vastaavanlaista tutkimusta ei Evon toimipisteessä ole aiemmin toteutettu.

Hankkeen avulla, joka toteutettiin puhelinhaastatteluina, pyrittiin profiloimaan opintonsa keskeyttäneitä opiskelijoita. Puhelinhaastattelun tulosten perusteella pyritään kehittämään opetusta, opintojen ohjausta ja siten lisäämään valmistuneiden määrää. Otanta kohdistui vuonna 2004 vuoteen 2009 asti aloittaneisiin opiskelijoihin, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa. Opintonsa keskeyttäneistä 56 opiskelijasta tavoitettiin 19 henkilöä, joka on 33,9 prosenttia. Aloittaneiden ryhmien koot ovat vaihdelleet vuosittain 15–27 henkilön välillä. Ryhmien valmistumisprosentit vaihtelevat 11–35 % välillä. Valmistuneiden opiskelijoiden määrä on eri ryhmissä vaihdellut kahden ja seitsemän välillä. Monella opiskelut jatkuvat vieläkin, vaikka he ovat aloittaneet opintonsa jo vuonna 2006 ja 2007.

Puhelinhaastattelussa kaikille esitettiin ensimmäiset yhdeksän kysymystä. Lisäkysymykset esitettiin heille, joilla opintoviikkokertymä oli 50 tai yli. Näiden kahden ryhmän vastausten välillä ei ollut eroja. Kysymykset, jotka selvittivät tilannetta opintoihin hakeuduttaessa, selittävät keskeyttämisen syitä parhaiten. Haastatteluiden perusteella merkittävin syy opintojen keskeytymiseen on ajankäytön järjestäminen. Työn tuomat kiireet ja paine pakottavat jättämään opinnot taka-alalle. Perhe ja lapset ovat myös yksi syy opintojen keskeyttämiseen. Työ- ja perhekiireet yhdessä ovat erittäin kestävä yhdistelmä opintojen kannalta. Opintojen edetessä osa opiskelijoista oli kokenut oman motivaationsa laskeneen opintojen suhteen. Opiskelijoita, joilla opintoviikkokertymä oli alhainen, oli vaikea tavoittaa. Monella keskeyttäneellä opiskelijalla, erityisesti ensimmäisenä vuonna keskeyttäneellä, opintoviikkokertymä oli nolla. Heidän vastauksensa olisivat vaikuttaneet tuloksiin mielestämme merkittävästi. Tutkimuksessa jäi selvittämättä, miksi he hakeutuivat koulutukseen, vaikka eivät sitä koskaan aloittaneet.

Kysymykset, kuten aiempi koulutus, opiskeluun liittyvät valmiudet tai tavoitteet opintojen suhteen eivät antaneet vastauksia keskeyttämisen syihin. Keskeyttäneitä oli jokaiselta koulutustasolta. Opiskeluun liittyviä valmiuksiaan arvioi heikoksi kielissä neljä vastaajaa ja atk:ssa nolla. Tavoitteet opintojen suhteen vaihtelivat tasaisesti, painottuen oman ammattitaidon kehittämiseen.

Lisäkysymyksillä selvitettiin opetuksen laatua ja oppilaan ohjauksen onnistumista. Kokemukset tuen määrästä koulutusohjelmapäälliköltä, ryhmänohjaajilta, kurssien opettajilta ja opintosuhteerilta olivat vaihtelevia. Toiset kokivat saaneensa sitä vähän, toiset paljon tai riittävästi. Opintojen ohjaus tulisi olla henkilökohtaista. Kurssien ajantasainen arviointi ja palautteen antaminen koettiin erittäin tärkeäksi. Haastatellut kokivat arviointien tulevan satunnaisesti tai myöhässä. Tähän ongelmaan on paneuduttu mm. kehittämällä eri tietoteknisiä sovelluksia, jotka helpottavat arviointia. Esimerkiksi SoleOPS-järjestelmään on koottu kaikki opiskelijaan ja opintoihin liittyvä tieto. Sen avulla opettaja voi seurata opintojen edistymistä. SoleOPS on otettu käyttöön vuonna 2008.

Hämeen ammatti-instituutissa Evolla aloitettiin tutkintoon johtava aikuiskoulutus vuonna 2001. Aika tästä eteenpäin on ollut koulutuksen järjestäjälleen opintomatka. Koulutusta ja siihen liittyviä järjestelyjä on jatkuvasti pyritty kehittämään, joskus erehdystenkin kautta. Ohjausta on pyritty kehittämään osoittamalla jokaiselle ryhmälle oma ryhmänohjaajansa, joka vastaa ryhmän ohjaamisesta, tiedottamisesta sekä muista opiskeluun liittyvistä asioista. Koulutuksessa on otettu käyttöön myös Moodle-oppimisympäristö. Tämä on helpottanut suuresti tiedottamista ja kommunikointia aikuisopiskelijaryhmien kanssa. Samoin opiskelijat pystyvät sen välityksellä olemaan perillä tehtävänannoista, sekä omien suoritustensa tilanteesta. Moodleen on myös kirjattu edellisten ja tulevien lähiovetuspäivien ohjelma ja sisältö. Näin opiskelijalla on mahdollisuus pysyä kiinni opinnoissaan, vaikka poissaoloja tulisikin.

Moodle on siis ollut merkittävä askel eteenpäin kirjeiden lähettämisen kulttuurista. Kolmas kehittämisen tulos on ”rästipajat”. Evolla järjestetään 2-3 kertaa lukukaudessa päivä, jolloin opiskelija voi tulla tekemään tekemättömiä tehtäviä tai esimerkiksi oppinnäytetyötään, ja saada näihin apua ja avustusta henkilökunnalta. Lisäksi monia

muuta pienempiä arkeen liittyviä asioita on kehitetty, ja kehitystyö tulee jatkumaan vastaisuudessakin.

Omaan kokemukseemme perustuva tuntuma on, että ryhmänohjaajan aktiivisuus ohjauksessa on myös merkittävä tekijä opintojen edistymisessä ja keskeyttämisten määrän vähentämisessä. Aktiivisuuteen vaikuttaa kuitenkin monet tekijät, kuten ryhmänohjaajan resurssit, osaaminen, halukkuus ja luonne. Aikuisopiskelija ei kuitenkaan ole aina vahvasti itseohjautuva, ja toisaalta opintojen kanssa aikuisen ajasta ja jaksamisesta on kilpailemassa moni muukin taho ja asia.

Lähteet

- Collin, K., Paloniemi S. 2007. Aikuiskasvatus tieteenä ja toimintakenttänä. Juva: PS-Kustannus.
- HAMIn raportteja. 2011. Opintosuoritusotteet aloittaneilta aikuisopiskelijaryhmiltä vuosilta 2004–2010.
- Lätti M., Putkuri P. 2009. Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan –kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: Joensuu.
- Numminen U., Yrjölä P., Lamminranta T. & Heikkinen E. 2004. Opinto-ohjauksen tila aikuisoppilaitoksissa. Opetushallitus. Helsinki: Yliopistopaino
- Rogers, J. 2004. Aikuisoppiminen. Helsinki: Finn Lectura

Liitteet

1 (3)

Liite 1: Kehittämishankkeen kysymykset

Opiskelun lähtökohdat, tilanne koulutukseen hakeutuessa

1. Tilanne opintoihin hakeutuessa

- työssä
- opiskelija
- työtön
- maa/metsätalousyrittäjä
- kotona
- muu, mikä _____

2. Sosiaalinen tilanne opiskelun alkaessa

- perheellinen, lasten määrä ja ikä _____
- yksinhuoltaja, lasten määrä ja ikä _____
- yksineläjä

3. Aiempi koulutus

- perus/kansakoulu
- lukio
- ammatillinen 2.aste
- amk
- ylempi korkeakoulu
- muu, mikä _____

4a. Arvioi opiskeluun liittyviä valmiuksia (1 heikko – 4 kiitettävä)

- atk
- kielet

4b. Onko ollut todettuna oppimisvaikeuksia?

- kyllä, mikä _____
- ei
-

(jatkuu)

2(3)

5. Mistä sait tietoa hakemastasi koulutuksesta?

- mainokset
- työvoimatoimisto
- internet
- ystävät/tuttavat
- muualta, mistä _____

6. Tavoitteet opintojen suhteen

- ammatinvaihto
- harrastus, yleinen mielenkiinto
- ammattitaidon kehittäminen
- muu, mikä _____

7. Vastasiko koulutus/oppilaitos odotuksia?

8. Mikä oli syynä olla aloittamatta opintoja tai keskeyttää ne?

9. Muuta kommentoitavaa/huomautuksia/toivomuksia

(jatkuu)

3(3)

Lisäkysymykset niille, joilla oli paljon opintoviikkoja (50ov tai yli)

10. Koetko saaneesi riittävästi ohjausta ja tukea (1 vähän – 4 paljon)

- koulutusohjelmapäälliköltä
- ryhmänohjaajalta
- kurssien opettajilta
- opintosihteeriltä

11. Oletko ollut tietoinen terveydenhoitajan tai kuraattorin palveluista ja olisitko tarvinnut niitä?

12. Kerro kokemuksesi tehtävien ja kurssien arvioinnista (ajantasaisuus, palaute ja siitä saatu hyöty, oikeudenmukaisuus)

13. Millainen oli opetuksen laatu ja sen kyky vastata odotuksiin?
